

צום פינטל

גליון קעח

בהר בחקותי-תשפ"ו-לשה"ק

◆ — פרשה — ◆

קביעות ואחיזה בפרשיות בהר בחקותי

(שם כה, לה). "וחי אחיך עמך" (שם כה, לו). "והתנחלתם אתם לבניכם אחריכם לרשת אחזה" (שם כה, מד-מו).

כל הלשונות הללו מציירות עולם אחד. אדם יושב במקומו. יש לו אחזה. יש לו בית. יש לו משפחה. יש לו קו חיים הנמשך לדורות. גם כשהוא נופל, אין הנפילה מתפרשת כעקירה. התורה מעמידה אפשרות של חזרה. אם מכר מאחוזתו, בא גואלו. אם לא עלה בידו, יש יובל. "ויצא ביבל ושב לאחוזתו" (שם כה, כח). גם כשהאדם יורד, הירידה איננה אמורה להיות חיתוך גמור. נשאר זכרון של מקום ראשון. נשארת דרך חזרה. נשארת שאיפה שהאדם ישוב אל הקביעות שלו.

כשאדם חי בעולם יציב, יש עליו אחריות להחזיר גם את מי שנפל. אם יש במשפחה אח שיש לו, ואח שאין לו, מוטל על זה להחזיק את זה. "והחזקת בו... וחי עמך" (שם כה, לה).

לא רק תן לו משהו, אלא תחזיק בו. תעמיד אותו. תעשה שיוכל לחיות עמך. יש אדם שנערך למעות לחתן את ילדיו, ויש סביבו משפחה מבוססת. כשהם מחזיקים בו, אין זו רק נתינה של צדקה, זה התחזקות הבית והמשפחה. הוא יודע שיש מי שמכניס להחזיק בו, יש לו מקום, אינו מופקר. "וחי אחיך עמך" (שם כה, לו). לא חסד רחוק, אלא חיים ביחד, בתוך הרגשת קביעות ובטחון.

בפרשיות בהר ובחוקותי עוסקים בדברים של קביעות. קרקע, אחזה, בית, עבד, משפחה היושבת במקומה, אדם שיש לו על מה להישען. ציור של עולם שלם, עולם שבו החיים אינם תלויים באויר, אלא עומדים על מקום, על בית, על שדה, על משפחה, ועל זכרון של שורש ראשון. ועל זה באים כל הדינים בפרשיות אלו.

מצות שמיטה ויובל הם חלק מן הקביעות הזאת. התורה אומרת לאדם: תבנה בית, תטע שדה, תקנה אחיזה, תשב בארץ, תהיה לך נחלה. ואחר כך היא אומרת לו: עכשיו, מתוך שיש לך קביעות, מתוך שאתה יושב על אדמתך, תן מקום גם לעני. מתוך שיש לך אחזה, אל תשכח את מי שנפל מאחוזתו. מתוך שאתה חי בקבע, אל תבנה את קביעותך על שכחת הזולת.

הפרשה מלאה בביטויים של קיום עומד. "והארץ

לא תמכר לצמיתת כי לי הארץ כי גרים ותושבים אתם עמדי" (ויקרא כה, כג). "ושבתם איש אל אחוזתו ואיש אל משפחתו תשבו" (שם כה, י). "ובכל ארץ אחזתכם גאלה תתנו לארץ" (שם כה, כד). "ושב לאחוזתו" (שם כה, כח). "וקם הבית... לצמיתת לקנה אתו לדרתיו" (שם כה, ל). "וערי הלויים בתי ערי אחזתם גאלת עולם תהיה ללויים" (שם כה, לב). "וכי ימוך אחיך... והחזקת בו גר ותושב וחי עמך"

בקרע בולט הקביעות ביותר. מטלטלין אין בהם נעחיות. חפץ בא וחפץ הולך. היום הוא כאן ומחר איננו. אבל בית, שדה, נחלה, אחוזה, הם קביעות. כלשון התורה בבית עיר חומה: "זקם הבית... לצמיתת לקנה אתו לדרתיו" (שם כה, ל). "זקם", "לצמיתת", "לדרתיו". בקרע מתגלה כח העמידה לדורות.

וכן בענין עבדים. גם שם מדברת התורה בלשון של קביעות ובטחון. "והתנחלתם אתם לבניכם אחריכם לרשת אחזה" (שם כה, מו). העולם הישן הוא עולם של מבנים קבועים. קרקעות קבועות, משפחות קבועות, בתי אב קבועים, ועבדים קבועים. אפשר לאדם בן דורנו להירתע מן הציור הזה, מפני שהוא חי בעולם אחר מאוד, עולם של תנועה, החלפה, שכירות, נידות, וחוסר יציבות. אבל התורה מדברת בעזרה שהיה בנוי על אחיזה. אדם שייך למקום. בית שייך למשפחה. שדה שייך לנחלה. ועבד שייך לבית אדוניו. זהו עולם שמבנהו הוא קביעות.

בסוף פרשת בהר מצינו אזהרה על עבודה זרה: "לא תעשו לכם אילים ופסל ומעבה לא תקימו לכם" (ויקרא כו, א). פסל ומעבה, היינו לקיחת דבר קבוע והפיכתו למוחלט, לדבר שיש לו כח מצד עצמו. לכן דוקא כאן, בפרשיות אלו, מזכירה התורה: אל תעשה לך מעבה. אל תקח את כח הקביעות ותנתק אותו ממקורו. כל הקביעות של הארץ והאחזה איננה אלא תחת יד ה'. "כי לי הארץ" (שם כה, כג). על האדם לזכור שאין זו עצמאות גמורה. יש כאן קביעות, אבל אל תהפוך את הקביעות לקביעות של אלהות.

בפרשת בחוקותי באה התורה ומזהירה שאם לא יקיימו המצוות ילכו בגלות. זו אזהרה הבאה בהמשך לענין הקביעות. אם הקביעות היא בלי שמיטה ויובל, אם האדם אומר: הקביעות היא שלי, הבית שלי, הסדר שלי, הנחלה שלי, ואינני משמט, ואינני מחזיר, ואינני נותן מקום לעני, ואינני זוכר שהכל של הקדוש ברוך הוא, אז אותה קביעות עצמה נהפכת לסיבת הטלטול. ואז באה גלות.

גלות איננה רק עונש חיצוני. גלות היא טלטול מן הקביעות. אדם שחי על אדמתו, בביתו, בשדהו, במשפחתו, בעולמו הקבוע, וחדל לחיות את הקדושה שבתוך הקביעות, בא טלטול ומזעזע את הכל. פתאום אין אחוזה, אין בית עומד, אין חזרה פשוטה לשדהו, אין קביעות של ארץ. במקומה

באים נדודים. יש עדיין זכרון של מקום, עדיין יהודי קשור לארץ ישראל ולקדושה, אבל חסר עצם הישיבה במקומו.

פרשיות בהר ובחוקותי מלמדות את שני הצדדים גם יחד. מצד אחד, התורה רוצה יישוב. היא רוצה יהודי יושב בארצו, מחזיק באחיו, מחזיר את הנפל, נותן גאולה לארץ, חי עם שמיטה ועם יובל, ויודע שהקביעות עצמה קדושה. ומצד שני, אם הקביעות מתקשה ושוכחת את מקורה, באה גלות ומטלטלת.

וזה לימוד גדול לדורנו. אנו חיים בעולם של חוסר יציבות, וקשה לנו להרגיש את הקביעות שבפרשיות בהר ובחוקותי. אבל דוקא משום כך טוב לעמוד עליהן. הן מגלות לנו מה היה עולם כשהיה בנוי על קביעות. הן מגלות מה פירוש בית שאינו רק דירה, אלא "זקם הבית... לדרתיו". מה פירוש שדה שאינו רק נכס, אלא אחוזה. מה פירוש אב שאינו רק אדם מסכן הצריך תרומה קלה, אלא אדם שצריך להחזירו אל עמידתו, אל "יחי עמך". ומה פירוש גלות, לא רק כעצר, אלא כהיעדר אותה קרקע פנימית שעליה עומדים החיים.

ובפרשיות אלו יש גם נחמה. גם אם אדם מכר מאחוזתו, יש גאולה. גם אם לא נגאל מיד, יש יובל. וכמו כן גם אם הלכו בגלות, גם אם הדור נתלטל הרבה, עדיין נשאר "ושב לאחוזתו". יש ליהודי שורש של קביעות. יש לו ארץ, יש לו אחוזה, יש לו בית, יש לו משפחה, יש לו מקום קבוע אצל הקדוש ברוך הוא. כל זמן שהוא זוכר זאת, גם בתוך הגלות, גם בתוך טלטול הדורות, נשאר בתוכו קו פנימי שאומר: עיקר החיים אינם טלטול. עיקר החיים הם שיבה. שיבה אל הארץ, שיבה אל האחוזה, שיבה אל המקום שבו החיים עומדים לפני ה'.

זהו התנועה של הפרשה. תנועה של קרקע, בית, שדה, אדם מחזיק באחיו, עולם שיש בו קביעות. ומתוך כך גם תנועה של יראה: אל תעשה מן הקביעות פסל. אל תשכח שמיטה ויובל. אל תשכח את אחיך. אל תשכח "כי לי הארץ". ואם יזכור האדם כל זה, אז הקביעות עצמה תהיה קדושה. לא קביעות של קפאון, אלא קביעות של חיים. לא קביעות של גאווה, אלא קביעות של אחוזה. לא קביעות הסוגרת את הלב, אלא קביעות הפותחת את הירד, עד שגם מי שירד, גם מי שמכר מאחוזתו, יוכל לשוב ולעמוד במקומו.

בעולם מתנדנד – על הספינה בחול המועד

מעמיד את המשקל שלו אחרת. לא בקשיחות, אלא בהקשבה. מתוך הרגשה שהכל נע.

בימינו האדם מתרגל לחיים של תנועות ותנודות. כשהייתי ילד, היה העולם מורגש לי הרבה יותר עומד על הקרקע. אני יודע אם באמת היה הכל פשוט יותר, או שרק כך נראה בעיני ילד, אבל כך אני זוכר את ההרגשה. הבית היה בית, הרחוב היה רחוב, החיים היו מונחים יותר במקומם. גם אם היו קשיים, מכל מקום צורת העולם היתה כעין דבר עומד. היתה לאדם הרגשה שיש תחתיו קרקע.

אבל בימינו אלה, הרבה דברים נעשו שאקעלדיג. המלחמות, הפרנסות, שלום בית שאקעלדיג, ענייני חינוך, הכל מתנועע עם הרוח. גם מי שרוצה לחיות חיים פשוטים וישרים, מרגיש שהקרקע עצמה איננה עומדת כמו שהיה רוצה. דברים משתנים במהירות, מצבים מתהפכים, לחצים באים ממקומות הרבה, והאדם צריך ללמוד צורת חיים אחרת. לא רק איך לעמוד על קרקע, אלא איך לעמוד גם בתוך דבר שנע.

ועלה בלבי לשון הפסוק "דרך אניה בלב ים". יש דרך הנראית על היבשה. ויש דרך בלב ים, והדרך איננה נראית כלל, ואף על פי כן היא דרך. אין שם שביל קבוע לעין, אין אבנים מסודרות, אין עפר יציב, ובכל זאת הספינה הולכת. יש לה כיוון, יש בה הנהגה, ויש בה דרך. וחשבתי, שהרבה פעמים אין האדם רואה לפניו דרך מסודרת כמו שהיה רוצה,

הכל נע, הכל משתנה, והדרך עוברת בתוך דבר שאיננו עומד.

וראיתי את הילדים. בתחילה כשעלו, היתה בהם תנועה של חוסר הרגל. אחד אחז בי יותר חזק, אחד הסתכל סביבו בזהירות, אחד שמח מאוד אבל היה צריך ללמוד איך להניח את רגליו. כשהספינה נטתה מעט, ראיתי איך כל אחד נעצר לרגע, כאילו שואל בגופו היכן מניחים עכשיו את המשקל. ואחר כך, לאט לאט, ראיתי איך הם מתרגלים. זה שכבר אחז בי חזק התחיל להרפות מעט. זה שנזהר התחיל ללכת צעד קטן לבדו. זה ששמח מן ההתחלה למד לשמוח בלי לאבד את עמידתו. הגוף לומד. הרגל לומדת. האדם לומד לעמוד גם בתוך התנועה.

בחול המועד פסח הלכתי עם הילדים על ספינה. להיות עמהם, לשמח אותם, לצאת קצת. הגענו סמוך למקום העלייה, במקום שקונים את הכרטיסים וממתינים לביאת הספינה. עמדו שם סמוך למים, הביטו בעינים פתוחות. המים היו קרובים, יותר קרובים ממה שילד רגיל להרגיש. היה שם גדר, ומכל מקום לא יכולנו להסיח דעת. ילד קטן אינו יודע תמיד להעריך מרחק וסכנה, וגם הגדולים, מרוב התפעלות, עלולים להתקרב יותר מדי. זה אווז בידו של זה, זה מזכיר לזה להתרחק מעט, זה משגיח על הקטן. שמחה של חול המועד עם אחריות של אב ואם.

הילדים הביטו על המים. אחד שאל כמה עמוקים המים. אחד רצה לדעת מאיזה צד תבוא הספינה. אחד אמר שנדמה לו שהוא רואה דגים במים. הקטן אחז בידו יותר חזק, הרגיש שהמים אינם כמו רחוב ואינם כמו בית. יש בהם משיכה, יש בהם יופי, ויש בהם גם פחד נסתר.

לאחר כמה דקות התחילו לראות את הספינה מרחוק. היא התקרבה לאטה, גדולה יותר ממה שחשבו. בעיני הילדים היה בזה משהו גדול. ספינה גדולה, כבדה, מתקרבת, ואף על פי כן היא מתנדנדת. אחד מהם השתתק לרגע. אחד התחיל לשאול אם הנסיעה באמת בטוחה. אחד שמח עוד יותר דוקא מתוך הפחד, החידוש והזהירות. דבר גדול על המים מביא עמו לא רק שמחה, אלא גם הרגשה העמוקה שהקרקע הרגילה נגמרת כאן.

כשעלינו, היה רגע קטן שכל אחד חיפש את עצמו. הרגל עוד חשבה שהיא עומדת על יבשה, והספינה כבר היתה דבר אחר. המים מסביב, הרוח על הפנים, התנועה הקלה. אחד צחק, אחד נזהר, אחד רץ לעמוד סמוך למעקה. הזהרתי בעדינות, לעמוד במקום הנכון, לא להישען יותר מדי, לא לחשוב שזה כמו רצפת הבית. עמדתי עמהם, רואה מה שהם רואים, שומע את שמחתם, מחזיק את הקטנים, מביט לצדדים.

הרגשתי, שעל היבשה האדם שוכח כמה חיינו עומדים על דבר שאיננו מובן מאליו. כשהאדם הולך בביתו או ברחובו, הוא כמעט אינו חושב על עצם העמידה. הקרקע תחתיו, והוא נח. אבל על הספינה, הגוף מרגיש מיד שהוא בתוך עולם אחר. הספינה עולה ויורדת, נוטה קצת לכאן וקצת לכאן, והאדם

ואמרתי לעצמי, אולי זהו אחד הדברים הגדולים שבני אדם בימינו צריכים ללמוד. לא רק איך לחיות בעולם עומד, אלא איך לחיות בעולם מתנווד.

וחשבתי על החכמה השלמה שיש בהנהגת ספינה. הספינה אינה מחכה שהמים יהיו יבשה, אלא חיה על המים כפי שהם. המים נעים, והרוח נעה, ואף על פי כן יש דרך לבנות בתוך זה חיים. יש דרך לשוט, יש דרך לעגון, יש דרך לעמוד, ויש דרך להגיע למחוז חפץ. לא על ידי ביטול התנועה, אלא על ידי לימוד נכון של התנועה.

על הים, כמעט אין דבר העומד מצד עצמו. הכל צריך חיבור. יש חבל לעוגן, יש חבל לעגינה, יש חבל למפרש, יש חבל למטען. פעם היה כל עולם הספינה כמעט כולו גלוי בחבלים, והיום הרבה דברים נעשים על ידי מערכות גדולות, כננות, קליטים, ביטים, ושאר כלים. אבל היסוד נשאר. הספינה חיה על ידי חיבורים נכונים. היא עומדת על המים לא מפני שהמים עומדים, אלא מפני שיש בה קוים נכונים, קשרים נכונים, וחבלים שכל אחד מהם תופס את מקומו.

וזו אולי אחת הבעיות של הדור, שעדיין מבקשים לחיות כמו על קרקע, בעוד שבפועל אנו כבר חיים הרבה יותר כמו על ספינה. אנו רוצים שכל דבר יהיה פשוט, קבוע, לא זז. אבל המציאות אחרת. ואם כן, אין העצה רק להתלונן שהעולם נעשה שאקעלדיג, אלא ללמוד את חכמת הספינה. היינו, איך בונים חיים בתוך תנועה. איך קושרים נכון. איך מעגנים נכון. איך יודעים מה צריך להיות מהודק, ומה צריך להיות גמיש. איך יודעים מתי למתוח ומתי להרפות.

על הספינה צריכים הרבה קשרים. יש חבל לזה ויש חבל לזה. יש דבר המחזיק את הכיוון, יש דבר המחזיק את העגינה, יש דבר המחזיק את המשא, ויש דבר המנהל את התנועה. וכך גם בחיי האדם. בימינו לא די במילה כללית של חיזוק. צריך הרבה חבלים. צריך קשר אל הקדוש ברוך הוא, קשר אל התורה, קשר אל הבית, קשר אל הילדים, קשר אל סדר היום, קשר אל רגעי מנוחה, קשר אל אנשים נכונים, קשר אל אמת פנימית. כל אחד מהם הוא כחבל אחר. וכשהעולם מתנווד, אדם בלי חבלים רבים ונכונים מתקשה מאוד לעמוד.

בעולם של תנועה כזאת, אין די להמתין שהחוף יתייצב. צריכים לבנות קביעות פנימית, כדי שלא להיסחף אחרי כל גל ורוח.

בדור הקודם קיבלו יציבות מן העולם עצמו. העולם היה מחזיק. החברה היתה מחזיקה. סדרי החיים היו מחזיקים. אבל בדורנו, העולם עצמו איננו מחזיק. אם לא יבנה מבנים מה שמחזיקו, יהיה קשה לו. ביבשה אפשר להניח דבר סתם כך. על הספינה אין סתם כך. כל דבר צריך להיות תפוס. כל דבר צריך להיות במקומו.

פסח הוא זמן של יציאה. יהודי יוצא ממצרים, יוצא מן המקום שהיה תפוס בו, ויוצא לדרך. אבל היציאה איננה הסוף. יש גם דרך, ויש גם מסע. אחרי היציאה צריך ללמוד איך לשוט. לא כל מי שיצא כבר יודע לחיות על המים. צריך ללמוד עמידה חדשה. צריך ללמוד איך לאחוז. צריך ללמוד איך לנהל תנועה. יש יציאה, ואחר כך יש דרך אניה בלב ים.

יש ספינה קטנה של יחיד, שכל תנודה מורגשת בה מיד. ויש ספינה גדולה של ציבור גדול ביחד, שבתוכה האדם כמעט שוכח שהיא נעה, עד שבא איזה גל או רוח ומזכיר לו שגם הגדולות אינן עומדות מצד עצמן. יש ספינה של פעם, שכל חייה גלויים בחבלים. ויש ספינה של היום, שרוב כוחה נסתר בתוך מערכות גדולות, אבל גם היא חיה על ידי חיבורים. יש עת לפתוח, ויש עת לקפל. יש עת להתיר, ויש עת לקשור. יש עת למתוח, ויש עת להרפות.

כשירדנו מן הספינה, הילדים כבר רצו הלאה. אצלם היה זה טיול יפה של חול המועד, מים, רוח, ספינה, שמחה. אבל כשירדה רגלי שוב על הקרקע, הרגשתי לרגע את היבשה באופן אחר. פתאום הרגשתי כמה מתנה יש בקרקע, וכמה אדם מתרגל אליה עד שאינו מרגיש אותה כלל. הילדים כבר דיברו על הדבר הבא, ואני נשארתי רגע עם המחשבה, כאילו התנודה של הספינה עדיין נמשכת בפנים.

ואולי זה מה שהספינה לימדה אותי באותו יום. שאין העצה לבקש עולם שאין בו תנועה כלל, כי אפשר שאין זה העולם שניתן לנו. אלא להיות אדם היודע לחיות גם בתוך תנועה. לדעת במה הוא נאחז, מה הוא קושר, מה הוא מחזק, ומה הוא שומר שלא ישתחרר. וכשהאדם בונה כך את חייו, גם עולם שאקעלדיג אינו שובר אותו כל כך. הוא עדיין דורש הרבה, הוא עדיין מעייף לפעמים, אבל הוא כבר איננו ים שאין לעבור בו. הוא נעשה מסע.

קול הלשון פרטי – הרב שלום לאנגסאם 1605-313-6803

– **אויף אידיש** 1, שיעורים מהתקופה האחרונה 1, דיבאטעס 2, נפש (נפש, חיזוק, חינוך, שלום בית) 3, פרשת השבוע 4, חומש רש"י 5, משנה וגמרא 6, הלכה 7, מוסר וחסידות 8, אינטערסאנטע טאפיקס (חכמת התורה, חכמת העולם) 9, שבת 10, מועדים 11, שיעורים 12 | **ג"ך** 2 – שיעורים על רוב תנ"ך

אם ברצונכם לקבל את הגליון במייל, נא לפנות: shalomlang@gmail.com או לשלוח הודעה: zum-pintel+subscribe@googlegroups.com

לנדב הגליון, או לפרסם בו, וכן להזמין את הרב למסור שיעורים בישיבות ובכוללים, נא להתקשר למכון מישרים 845-274-3516